zijn eigen geestesrichting kerkt. Integendeel, juist zulk een geest moet, om niet eenzijdig te worden, tegenwicht van de overzij ontvangen. Zijn hoofd is rijk ontwikkeld, maar zijn hart mist warmte, en daarom moet hij juist eens, wat de Amerikanen noemen, »gemagnetiseerd" worden, door een meer mystieke prediking.

En zoo is het bij elke eenzijdigheid.

De mystieke man of vrouw heeft juist minder de mystieke, dan veeleer de onderwijzend-practische bediening noodig. En zoo ook de practische veeldoener heeft juist van noode, dat de mystieke prediking hem naar het Heilige der heiligen uit den voorhof terugroepe.

Hoofd, hart en hand blijven nu eenmaal de drie symbolen van onze drieërlei levensuiting, en wat het *sterkst* in ons ontwikkeld is van nature heeft de *minste* sterking en voeding noodig. Juist wat ons ontbreekt moet worden aangevuld.

Al is het dus, dat we met dit geestelijk element zeer wel rekenen, zoo vragen we ons toch af, of juist het rondpreeken niet ook in dit opzicht de eenzijdigheden verscherpt en versterkt heeft.

De man van de *daad* is methodist geworden. De man van het *gevoel* is in mystiek verzonken. De man van het *denken* is in redeneerend geloof opgegaan.

En wat juist het schoonste zou zijn, de harmonische geestelijke ontwikkeling van het hoofd en het hart om in de daad zich krachtig te betoonen, wordt zoo veelszins gemist.

Ook in dit opzicht heeft alzoo het rondpreeken den toestand eer *ongezond* gemaakt, dan gebeterd.

Fragment van een preek.

De tekst was: »*Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.*"

En daarom heette het in deze predikatie letterlijk aldus:

»Daar is ook een modern heidendom; 19de eeuwsche afgoderij.

Daar is bovenal de dienst van den Mammon, in onzen tijd niet weinig.

Als er gebeuren dingen, die duidelijk en luide bevestigen het woord, dat wordt vernomen zoo menigmaal uit den mond des volks: »Verstand komt met het geld." Aanbidding van den Mammon dus.

Als goud recht maakt wat krom is, en doet verstommen het geklaag dat ten hemel schreit.

Als bij wet en ordonantiën des lands worden toegelaten dingen, die voor de rechtbank van zedelijkheid niet kunnen bestaan.

Afgoderij van den Mammon zoolang daar nog is een staatsloterij, zoolang daar nog gebeuren in Indië de gruwelen van den Max Havelaar!

Afgoderij aan Venus, de wulpsche godin, zoolang nog in 's lands wetten is de beruchte bepaling, die onderzoek naar het vaderschap verbiedt!

Afgoderij van Mars, den god des oorlogs, zoolang daar nog onder den bedrogskreet van: vrede! vrede (om vredeswil is dit alles!) — jaarlijks millioenen worden besteed aan schietgeweren en dergelijk ontuig!

Afgoderij — o God, deze is ontzagwekkend groot! afgoderij aan Bacchus, den god van den drank. Zoolang daar in Nederland jaarlijks nog 80 millioen gulden aan drank wordt besteed, zoolang Friesland aan accijnsen, aan deze vrijwillige belasting, nog *een millioen twee honderd en vijftig duizend gulden per jaar* opbrengt!

En waaraan dit alles? Aan *vergif!*

Aan een langzaam werkend venijn. Dat wel niet direct onbruikbaar maakt den matigen gebruiker, doch hem wel degelijk telkens en telkens weer een weinig nadeel doet, hém die overigens zoo bang is voor schade aan zijn lichaam; die terstond den dokter laat komen als hij zich onwel gevoelt; die als 't koud is, een overjas overneemt, om niet schade te lijden aan zijne dierbare gezondheid!

Afgoderij aan Bacchus, gepaard met Molechsdienst, afgoddienst aan dien god aan wien men kinderen offerde.

Want *dit* is wel een der grootste, ten hemel schreiende schandalen van onzen tijd — dat daar aan kinderen wordt gegeven *alcohol!* Alcohol door een der beroemdste geneeskundigen van ons land, desgevraagd, voor kinderen genoemd *een hersenvergift!* Hoort ge — een gift voor de hersenen! Hoort ge — hun verstand wordt er *minder* van. En dat in *onzen* tijd, waarin, — ge zegt het zelf honderdmaal — men niets kan worden zonder geleerd te hebben!

En dit, omdat van alcoholgebruik wel in de allereerste plaats geldt het woord, dat »de misdaden der vaderen gewroken worden aan de kinderen van het derde en vierde geslacht."

O, als de annalen van onze geschiedenis opgemaakt zullen zijn, zoo zal daar met vurige letteren geschreven staan:

»Dit Christenvolk, dat niet wilde hooren van »afgoderij; dat verklaarde: God alléén is de »Heer; dat zeide: Venus en Astarte en Mars »zijn geene werkelijke godheden — heeft toch »deze afgoden trouw gediend."

Maar met vuur en bloed en . . . . . tranen zal geschreven worden: »En Bacchus was hun heer, en Molech werd door hen aangebeden!"

»Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben: . . . . . En wij? Aanbidden wij den God der liefde? Ach, onder ons is Mars de oorlogsgod. . . . . .

Den God van reinheid?

Er zijn zoovele tempelen van de onreine Venus en Astarte!

— Den God van rechtvaardigheid?

En ik zie den onrechtvaardigen Mammon!

Den God van Hem, die de kinderen tot zich liet komen, omdat hij ook dezen liefhad?

En wij knielen voor Bacchus, wij doen opgaan rookoffers voor den Molech!

»Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.

Dit wordt ook nu nóg gezegd *tot allen.*

Ach, laat ons luisteren!

Zullen we niet wegdoen onzen Bacchus? Zullen we niet verbranden onzen Molech?

Hooren ook wij naar het geroep: »Bekeert u van ganscher harte! Bekeert u tot den Heer, den God van liefde en zuinheid en gerechtigheid!

En dient geen andere goden!"

Dit schoone, aangrijpende woord, uit het *Friesche Volksblad* overgenomen, en blijkbaar van een Modern predikant afkomstig, wilden we ook aan onze lezers niet onthouden.

Het toont wat stijl en keurige bewerking van een onderwerp vermag, en kan ook in onze kringen nut doen.

Natuurlijk gaat het niet diep.

Voor de eigenlijke afgoderij onzer eeuw, de *zelfaanbidding van den mensch*, en de verheerlijking van het *menschelijk genie*, die diepste zonde, waar al deze overige afgoderij uit voortvloeit, heeft deze prediker geen oog.

Ook is wat hij over den *oorlogsgod* zegt slechts ten deele waar.

Toch grijpt dit woord aan, en is het op zijn manier welsprekend.

Roepen tot bekeering.

In de *Vrije kerk* heeft Ds. Bos een belangrijk stuk over den kinderdoop geplaatst, dat we in menig opzicht met genoegen lazen.

Zoo schrijft hij op blz. 53:

Het uitspreken, en vooral het vooropstellen van de stelling, dat de vooronderstelde wedergeboorte de *grond* is van den Doop, kan aanleiding geven en heeft reeds werkelijk aanleiding gegeven tot groot misverstand en verdeeldheid onder de broederen in de Geref. Kerken, waarom het noodig is haar los te laten, en liever dient aangetoond te worden, dat wij het zaad der Gemeente, of de kinderen der geloovigen voor wedergeborenen *hebben te houden*, krachtens hunne, voor ons bekende, betrekking tot het Genadeverbond, zonder die vooronderstelde wedergeboorte *den grond* te noemen van den Doop; met duidelijke aanwijzing evenwel, dat daarom niet al de gedoopten, evenmin als alle Avondmaalgangers, *werkelijk* wedergeborenen zijn, waarom in de gemeente met ernst dient vermaand te worden tot zelfonderzoek, en gewaarschuwd moet worden tegen zelfbedrog en geveinsdheid, en opgewekt tot waarachtige bekeering en het oprecht of levend geloof in Christus Jezus; biddende om de krachtige werking des H. Geestes tot wederbaring der onwedergeborenen in de gemeente, zoowel als tot versterking des geloofs en der heiliging van den wandel der oprechte kinderen Gods."

Welnu, deze bekentenis dat wij het zaad der gemeente of de kinderen der geloovigen *voor wedergeborenen hebben te houden*, is kostelijk.

Daarmede zijn we weer in het rechte spoor.

Dat werd langen tijd ontkend, dat werd bestreden, en geloochend, en met die loochening waren we uit het Gereformeerde spoor geraakt.

En wat nu zijn bedenking betreft, dat de aansporing en het vermaan tot zelfonderzoek bij ons schade lijdt, dat licht hij op blz. 41 nader en beter aldus toe:

Maar, zegt ge, een kind dat ge in de Gemeente doopt, en doopen moest, en vooronderstelt werd wedergeboren te zijn, kan *werkelijk* onwedergeboren wezen, en — voor zoover ons bekend — onwedergeboren sterven. Wat dan? Waar blijft ge dan met uwe vooronderstelde wedergeboorte? Dat zulks plaats hebben kan, en werkelijk somtijds het geval is, geven we grif toe. Er is kaf onder het koren. Er zijn hypocrieten of geveinsden in de kerk. En tot die hypocrieten kunnen kinderen zoowel behooren als volwassenen. Wij zouden daarom wel wenschen, dat de Dienaar des Woords daarmee rekende, als hij in de Gemeente optreedt, bedienende het Woord en de Sacramenten. Paulus rekende daar kennelijk ook mee, en vermaande de Gemeente ernstig tot zelfonderzoek. Het is, onzes inziens, treurig, wanneer de predikanten zich aanstellen alsof zij het alleen te doen hebben met *wedergeborenen*, met louter reinen, met oprechten van hart en wandel. Zij moeten èn op de catechisaties èn in de prediking er mee rekenen dat er onoprechten zijn in de Gemeente; dat er kaf onder het koren is, en daarom dienen zij er steeds ernstig op aan te dringen, dat èn de volwassenen èn de kinderen zich ernstig hebben te onderzoeken, of zij *levende* lidmaten der Gemeente zijn, d. i. of zij wel waarlijk wedergeboren zijn. Zij moeten bidden, dat God, die de harten kent, de onoprechten, hen die nog onwedergeboren mochten zijn in de Gemeente, aan zichzelven moge ontdekken, oprecht verloren zondaren bij zichzelven moge maken, den Geest der gebeden en der genade moge geven, wederbaren moge enz. En zij mogen niet nalaten, op de catechisaties en op den kansel, ernstig te vermanen tot het oprecht geloof en tot de waarachtige bekeering des harten en des levens. Wie dat niet doet, brengt zichzelven bij de oprechten in verdenking, wiegt de geveinsden in den slaap, en verwaarloost een deel der heilige roeping, waarmee hij van God is geroepen. Men mag in de Gemeente niet de gedachte koesteren: als ik maar gedoopt ben en tot de Gemeente behoor, ben ik veilig en gedekt voor de eeuwigheid. Men moet weten, of men een *levend* lidmaat der Gemeente is en eeuwig zal blijven, omdat eens alle doode takken, alle ranken die geen vruchten voortbrengen, uitgehouwen en in het vuur geworpen zullen worden. Dat mag een predikant niet verzwijgen, zal hij zijne roeping getrouw volbrengen, en de opzieners moeten er hunnen leeraar over onderhouden, wanneer hij dit gewichtig deel zijner roeping mocht verwaarloozen.

Hierop zeggen we in hoofdzaak *ja* en *amen*.

Toch met één voorbehoud.

Als we niet met woorden spelen, maar vooraf vaststellen, dat we onder *wedergeboorte* hier verstaan, *de inplanting van het zaad des nieuwen levens*, dan zal ook Ds. Bos ons wel toegeven, dat geen prediker, door wat woord ook, dit in eenige ziel bewerken kan, en dat niemand die nog dood is, dit, onder welken vorm ook, kan bewerken in zich zelf.

Die dit doen kan is *alleen de Heere*.

Hij door zijnen Heiligen Geest.

Alzoo eerst wordt de zondaar van dood levend, door een bovennatuurlijke daad Gods, waaronder hij zelf geheel lijdelijk verkeert.

De plicht die op een prediker rust is dus niet om den mensch *weder te baren*, noch ook om zijn hoordera op te wekken, dat zij zichzelven zullen wederbaren.

Dat kan *hij* niet, en dat kunnen *zij* niet.

Maar wat hij wel *moet* doen, en *kan* doen, is degenen die wedergeboren zijn, oproepen tot bekeering, tot *eerste* bekeering, en tot *doorgaande* bekeering, en tot *terugkeer* indien ze weer afdoolden.

De vraag is dus maar: Wanneer zal een prediker zijn plicht om te »roepen tot bekeering", beter kunnen vervullen, als hij zich voorstelt, dat de menschen tot wie hij spreekt nog ganschelijk *doof*, stok *doof* zijn, of wel als hij »spreekt in de onderstelling dat de personen die voor hem zitten reeds *wedergeboren* zijn?

En dan, dunkt ons, zal ook Ds. Bos *moeten* zeggen: Dat een prediker een mensch die nog *dood* is, tot bekeering zou roepen, heeft geen zin. Die *hoort* het niet, en kan het niet hooren. Heeft hij daarentegen wel met menschen te doen die wedergeboren en dus niet meer *dood* zijn, dan is zijn roepen alleszins ter plaatse en kan het effect hebben.

Een prediker nu die dat nalaat, en dat niet aldoor doet, en er niet scherp op ingaat, en er niet in volhardt, is ook naar onze overtuiging volstrekt onwaardig zijn bediening.

Droeve plicht.

Ds. Sillevis Smitt had een droeven plicht te vervullen, toen hij de vorige maand in de kerk van Monster, den eersten Rustdag na het overlijden van Ds. G. Kramer moest optreden.

Hij vervulde dien door het houden van twee predikatiën over Ps. 103:15—18 en over 1 Petr. 4:18, en gaf thans, op veler aanzoek, beide predikatiën bij J. H. Dunk, te Rotterdam, uit.

Leze men deze beide predikatiën.

Ze zijn zoo ernstig, zoo warm, zoo aangrijpend, zoo schoon in den vorm.

En wat er ons bovenal in aantrok, niet de mensch, ook niet des menschen ongeval staat er in op den voorgrond. Over den geliefden leeraar, wiens lijk nog boven aarde stond, zoogoed als niets. Alleen God de Heere werd in het midden der gemeente in zijn majesteit en in zijn ontferming verheerlijkt. En de stem van den ernst, die van dit plotseling sterven uitging, drong in de gemeente door, niet om het *gevoel* te prikkelen, maar om uit te drijven tot het denken aan eigen dood, en met dien ingang in de eeuwigheid in het gezicht, te roepen tot eerste bekeering, te roepen ook tot wederbekeering van wie reeds bekeerd was, maar sinds den gloed des levens weer in zich liet verdooven.

Humpata.

Omtrent de missie te Humpata ontvingen we uit Pretoria tweeërlei schrijven.

In de eerste plaats kopie van het antwoord door belanghebbenden te Pretoria gezonden aan de drie predikanten hier te lande, die verklaarden door deze roeping geraakt te zijn.

Dit schrijven luidt aldus:

Het heeft ons innig verblijd, dat de roepstem van uit het Kafferland weerklank in uw hart heeft gevonden. Uw brief heb ik onmiddellijk aan onzen plaatselijken leeraar, Ds. P. Postma, overhandigd. Ik mag zeggen: uw brief is ter goeder uur gekomen, ja broeder, ik zie er duidelijk de hand des Heeren in. Hij is in al Zijne wegen wonderlijk, en doet ook nu alles naar wensch aanloopen.

Op de laatste Synode der Geref. kerk is eene commissie benoemd, die de volgende Synode met advies moet dienen op een plan, om de Zending te beginnen en die ook moet trachten een persoon te kunnen aanwijzen, om het werk te beginnen. Deze commissie bestaat uit de volgende heeren predikanten Ds. D. Postma, W. Snijman en Ds. De Ridder (laatstgenoemde broeder overleed in Nov. '96).

Onze eerstvolgende Synode zal den 1en Maart '97 zitting houden te Burgersdorp (Kaapkolonie).

Zaterdagavond 19 Dec. ontving ik uw brief. De daaropvolgende Zondag zou de dienst bij ons geleid worden door een lid der zendingscommissie Ds. W. Snijman, van Venterstad, Kaapkolonie. Ds. P. Postma, onze leeraar, heeft toen uw brief aan den Eerw. broeder Snijman overhandigd en mij opgedragen u het volgende schrijven van hem te zenden:

»Er bestaat eene commissie, benoemd door »de laatste Synode, die de volgende Synode met »advies moet dienen op een plan, om de Zending »te beginnen en die ook moet trachten een »persoon te kunnen aanwijzen, om het werk te »beginnen. Daarom heb ik uw brief naar die »commissie ter kennisneming gezonden, die »u wel de gevraagde inlichtingen zal geven. »Men gevoelt hier zeer dat er een plan moet »gevonden worden, om eene reeds bestaande kleur»linggemeente in Humpata met een predikant »te voorzien. Zoo denk ik, de commissie zal er »zeer mede gediend zijn nu al, vóór de Synode »zit, in kennis te komen met personen, die zich »geroepen gevoelen tot die Zending."

Gij ziet dus, Eerw. heer en broeder, dat geen particulieren of zendinggenootschappen de dienaren des Woords tot het heerlijk werk afzonderen, maar de kerk, zijnde overeenkomstig Gods Woord. U zal dus alle inlichting krijgen door middel van onze Geref. kerk.

Ik heb gemeend dezen weg te moeten inslaan en hoop, dat de Heere des oogstes arbeiders in Zijnen wijngaard uitstoote. In Afrika geldt het in het bijzonder. De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige. Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen wijngaard uitstoote.

Naar mijne innige overtuiging en die der Ger. kerk in Z.-Afrika, zegt God aan de Kerk: »Zondert Mij af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb."

En ten tweede een schrijven van onzen correspondent te Pretoria, zijn bedoeling nader toelichtende.

Pretoria, 9 Jan '97.

Wel-Eerw. Zeergel. Heer en Broeder

Dr. A. KUYPER.

Toen ik de laatste *Heraut* van 13 Dec. '96 las, merkte ik, dat er een misverstand bestaat omtrent de jaarlijksche opbrengst der kleurlingen te Humpata. Ik meen Prof. Lion Cachet duidelijk verstaan te hebben, dat deze kleurlingen 's jaarlijks £ 150 bijeen brengen voor een gezant van den Christus. In deze meening werd ik dan ook hedenmorgen weer versterkt door onzen plaatselijken leeraar Ds. P. Postma. Ik zal ter verdere verduidelijking nog een brief schrijven aan Prof. Lion Cachet te Burgersdorp. Zooals Ds. P. Postma mij nog mededeelde, is de Zending te Humpata eerst begonnen bij het vertrek van Br. Bieuwenga.

Het heeft mij innig goed gedaan, dat er een begin ontstaat met onze Ger. Kerk in Holland aalm te leven. Het is mijn vurigste wensch en begeerte, om volkomen met elkanders toestanden bekend te worden. Hoe kan het anders! Wij zijn leden van een en hetzelfde lichaam.

Ds. D. Postma van Steinsdorp is zelf te Humpata geweest, en, zooals u bekend is, is deze broeder door de laatstgehouden Synode onzer kerk benoemd als lid der commissie.

Het heeft mij goed gedaan, dat door u vragen zijn gesteld in datzelfde nummer van 13 Dec. '96, die gewichtig zijn en daar het dan ook alles op aankomt.

De eerste vraag luidt:

Is de gemeente der Trekboeren zoo groot, dat de predikant niet tevens voor de Kaffer-Christenen kan zorgen?

Het antwoord hierop is, dat, naar de tegenwoordige omstandigheden, het niet gewenscht is voor beide groepen één predikant te hebben.

Het is onze dure roeping, de hand in deze aan den ploeg te slaan, toch geen gelijkstelling d. w. z. niet vergaderen onder een dak met de blanken.

Dit is niet gewenscht.

Om u nu een overzicht te geven van de statistiek onzer kerk in Zuid-Afrika, zend ik u bij deze de Almanak voor '97. Daarin zal u duidelijk worden, hoe onze predikanten meer dan de handen vol hebben. Alleen in onze Republiek zijn 16 gemeenten met slechts 4 predikanten, nog niet te spreken van leden onzer kerk die zich op kleinere afgelegen plaatsen bevinden, zooals Standerton, Volksrust en Ermelo. In Ermelo is bijv. een gezin, dat tot onze kerk behoort in Standerton. In Volksrust ook een paar leden. De afstand van Ermelo tot Standerton is 6 uur te paard, dus ongeveer de afstand van Amsterdam naar Amersfoort in Holland. Van Standerton naar Volkrust is ongeveer 5 uur met den trein.

Daar komt nog bij, dat, wanneer men in plaatsen moet zijn die niet onmiddellijk aan den spoorweg liggen, men met de kar moet reizen en dikwijls voor volle rivieren moet wachten, voor men er door kan. Dit een en ander in aanmerking nemende, zult gij zelf zien, hoe buitengewoon druk onze leeraren het hebben; en wij mogen het volstrekt niet van hen vergen, dat zij zich bovendien nog in hun werkkring onder de heidenen zouden uitbreiden.

Verder is de behoefte, om toch minstens viermaal per jaar ter kerke te komen bij velen zoo groot, dat zij geen kosten en moeiten ontzien, en door velen 's jaarlijks £ 20 voor reisgeld betaald wordt, om toch met Nachtmaalsgelegenheden op de plaats te komen waar de consulent zich bevindt.

Waarde broeder, het is hoognoodig, dat onze toestanden duidelijk bekend worden bij onze broeders in het oude vaderland. Ik hoop van ganscher harte, dat op onze eerstvolgende Synode, 1 Maart '97, er een van onze broeders uit Holland tegenwoordig is.

Wij hebben lang genoeg gescheiden geleefd, laat daar nu eens een eind aan komen.

De reisgelegenheid wordt al gemakkelijker, zoodat er geen struikelblok meer in den weg kan zijn.

Met hartelijke broedergroete,
t. t.
P. VAN DEN BURG.

De zaak komt hierdoor in duidelijker licht te staan.

Er is een Commissie van de Gereformeerde kerken in Transvaal, die ten deze handelen zal. De uitzending zal geschieden door de Gereformeerde kerken aldaar. En de missionaire predikant te Humpata zal uitsluitend onder de Kaffers arbeiden. Twee kerken om de taal gescheiden; iets wat kan; mits er niet door heenspele, dat de »blanke" broeder den »zwarten" broeder niet als broeder in Christus erkennen zou.

Tevens is het nu duidelijk waarom de kerken van Transvaal geen eigen predikant zenden konden, en dus wel tot oproeping door derden moesten overgaan.

Onze vaderen over den Kinderdoop.

Dr. Joh. C. Breen heeft in het *Archief voor Nederlandsche Kerkgeschiedenis* de »Kinderleere" van Laurens Jacobszoon Reael doen afdrukken, een bijdrage waardoor hij de kerken zeer aan zich verplicht heeft.

Het stuk is van 1571, en dus uit den besten tijd.

Wat lezen we nu daarin over den kinderdoop?

Hoor slechts:

84. Vraege.
Wat es de Doope?
Antwoorde.
Het es een besprenginge des waetters, daermeede Goodts volck besprenght wert, in den naeme des Vaeders, des Soons, ende des Heyligen Geests.
85. Vraege.
Wat leert u dat?
Antwoorde.
Het leert mij, eerst die onreynicheyt, mij van Adam angeerft.
Ten tweeden, dat Godt mij int bloedt syns Sons die sonden uut genaeden mij afgewasschen heeft, mij verseeckerende die kintschap des euwigen leevens.
Ten derden, dat Ie aut den Doope opstaen zal in een nieuwicheyt des leevens.
86. Vraege.
Mach men ooc Chrystelic die onmondige kinderren doopen, diewijle in haer geen geloóve en blijct?
Antwoorde.
Jae, *want sij hebben tgheeune dat Godt die Heere doet gelooue geeft, naemelic het euwige leeven.* Hebben sij nu het euwige leeven, so moetten sij als erven des leevens geteyckent sijn.
87. Vraege.
Maer gelooven die kinderren niet, hoe hebben sij dan het euwige leeven, diewijlle dat Marcus 16 seyt: »wie niet gelooft, zal verdoempt weezen"?

Antwoorde.
Maer daerdoor dat Godt haer dat gelooff toereeckent in Chrysto; want hij vindt in haer die gerechtichheyt des geloofs, als ooc in die kinderren der Israëliten, die besneeden werdden.
88. Vraege.
Die kinderren coonnen Godts genaede niet begrijppen, hoe can men haer dan doopen?
Antwoorde.
Al coonnen sij, door crancheyt des natuers, niet begrijppen die genaede Goodts, so en verhindert dat nochtans niet, dat het Goode gelieft sijn genaede in haer te besegelen.

Is dit niet welsprekend?

De kleine kinderen der geloovigen *hebben* het eeuwige leven, dat God de Heere door het geloof geeft. Wie nu het *eeuwige leven heeft*, moet die niet als erfgenaam des eeuwigen levens gedoopt wezen?

Natuurlijk bedoelde Reael hier niet mede, dat dit van allen hoofd voor hoofd gold. Dit wist hij wel beter. Maar hij beleed dan toch, dat *dit*, en niets *anders* dan dit de onderstelling bij den kinderdoop was.

De deze Reael behoorde tot de »vaderen".

We zeggen dit met nadruk, omdat we juist onlangs zagen, hoe broeder De Leeuw van Utrecht in zijn bekend geschrift Koelman c. a. tot de »vaderen" rekent, en toch dit zeggen op misverstand berust.

Kerkvaders noemt men niet *alle* geestelijke personen, die in hun kring als »vaders in Israël" golden, maar uitsluitend die mannen, die bij de grondlegging van de belijdenis der kerk verwekt zijn, om die belijdenis uit te werken en te helpen vaststellen.

Zulke »vaders der kerk" konden dus niet in later tijd opstaan, maar zijn uitsluitend denkbaar in den eersten tijd, als zulk een belijdenis zich vormt.

Voor een Gereformeerde kerk kan men dus niet van vaders der kerk spreken na de Synode van Dordrecht, eenvoudig omdat toen de belijdenis *geboren* was. Alleen de *geboorte* van het kind maakt iemand tot *vader*.

Zij, die daarna komen, *telen* de belijdenis niet meer, maar pogen haar te handhaven en te verhelderen, en toe te lichten. Doch dit alles behoort niet tot het *vader*-zijn.

Calvijn was ons een »vader der kerk". En zoo was Guydo de Brès, en was à Lasco. Maar zelfs aan *Voetius* kan men dien naam niet dan onder zeker voorbehoud geven.

We hebben er dus niets op tegen, als men ook nu nog van »Vader Van Velzen" spreekt, en zoo ook van »Vader Koelman", mits men maar wel in het oog houde, dat men dan bedoelt een »vader in Israël", gelijk we zelfs, buiten het ambt, van een »moeder in Israël" spreken, zonder dat dit met den eerenaam van »vader der kerk" ook maar iets uitstaande of gemeen heeft.

Voor Kootwijks Scholen.

Ontvangen voor

Kootwijks Leesbibliotheek

van den heer Tekkelenburg te Arnhem, een pakje boeken.

Door Dr. A. Kuyper van G. J. v. R. te Rotterdam, namens mej. V. K. een gift van *f* 10.

Uit de Pers.

Gelukkig mag men zeggen, dat in de Gereformeerde kerken netheid en reinheid door de opkomende kerkgangers gewaardeerd en betracht wordt.

Toch zijn er nog misstanden en uitzonderingen, en hierover schrijft Ds. Sikkel in *Holl. Kerkblad* dit, misschien wat te lange, maar toch goede woord:

Ernstig wordt onze hulp ingeroepen, om een vlek uit het kerkelijk leven in ons vaderland aan te wijzen en, zoo mogelijk, weg te nemen.

Het rechte verkeer onder het licht der Schrift moest reeds lang deze onbeschaafdheid, die bij de onbehouwen en ongevoelige natuur behoort, hebben geweerd uit de vergadering der geloovigen.

Zeker, waar het Woord Gods niet *zuiver* verkondigd wordt; waar de eenzijdigheid slechts naar den Geest, niet naar het *Woord* vraagt; waar het Woord alleen gebruikt wordt, om zijn licht op den hemel te werpen, en niet om, gelijk reeds Genesis 1:1 vordert, ook over de *aarde* om de heerlijkheid Gods te roepen; waar Christus enkel als Profeet, Priester en Koning voor de ziel en niet ook voor het *lichaam* gekend en beleden wordt, terwijl Hij ons toch kocht met zijn bloed, om God met *lichaam* en geest te verheerlijken; waar de Heere enkel als Zaligmaker, maar niet als *God*, als *Schepper en Formeerder*, geliefd wordt; — ja, daar kan deze zonde der onreinheid gevonden worden. Daar kan men in het vuil zitten met ten hemel geslagen blikken. Daar kan men allen eisch der voegzaamheid met voeten treden. Past op zulke verheven zielen in hun onhebbelijke lichamen! Zij brengen onreinheid over u en over uwe kinderen! Zij zijn uw nens, uw oogen tot last, uw ooren tot ergenis! Zij dragen den modder uw huis in! Past op, zij bespuwen op de meest walgingwekkende wijze uw vloer voor uw oogen! Wel, gij behoeft het immers niet schoon te maken, laat maar liggen!

Zijn dat Christenen?

Ja, gelijk wij zeiden, waar *het Woord Gods* niet recht gepredikt wordt, daar kan voor zulk een misstand de deur opengezet worden.

Maar wie den Heere in waarheid vreest, die zou tot zulk een gemeente, welke aldus zijn eere schond, niet willen behooren.

In *Gereformeerde kerken* mag daar echter geen sprake van zijn. Daar moet hemel en *aarde* gepredikt worden voor de glorie van onzen God. Daar is Christus de Verlosser en Koning voor ziel en *lichaam*. Daar zoekt men dan ook reine harten en *handen*. Ja, daar is de eisch streng voor het *uitwendige*, zoowel als voor het inwendige. Een Gereformeerde gemeente waardeert den *vorm*. Geen slordig geschreeuw bij het zingen. Geen slordig prullerig kleed. Geen slordig gedrag. Geen ongevoeligheid in de behandeling. Geen onbescheidenheid en bluf. Maar degelijkheid en ware schoonheid.

Daar weet men te onderscheiden wat aan oog en oor of ander tintuig onttrokken moet worden, indien het niet is weg te nemen. Daar houdt men van water en van zeep, van lucht, van licht en ruimte. Daar is zorg voor spijs en drank, voor kleed en huisraad. Daar weet men zijn plaats te kiezen. Daar is door genade begeerte, niet slechts om ontbonden te worden en met Christus te zijn, maar ook om het vat te besnijden in heiligmaking en eere.

Natuurlijk, voor een vuil mensch moet onder de prediking des Woords wel een plaats zijn, want ongeloovigen, onbegenadigden, wereldlingen, zondaren, moeten daar tot bekeering geroepen worden.